

van de belangstelling. Hij beschikte maar niet over kracht, zoo stelde hij het voor, hij was zelf de kracht Gods. Hij was op z'n minst de Messias der Samaritanen.

Toen heeft de Naam van Jezus den tovenaard doen bezwijken. Ook Simon zelf geloofde. Het schijnt later, dat zijn geloof den wortel heeft. Doch Christus heeft toch ook op zijn geest beslag gelegd.

In het pogen te zien van de tegenstelling tusschen Christus en Simon mogen we niet tevreden zijn met den buitenkant dezer dingen ontkend te hebben. Inderdaad is er een contrast tusschen de glorie die Simon, aangebeden tovenaard, gewonnen heeft, en de nog veel groter heerlijkheid van Christus onder de Samaritanen. Zijn dienaar, Filippus, wordt door den tovenaard nagelopen.

Maar we moeten hier ook zien het conflict en het contrast tusschen de verrukking door een tovenaard en het geloof in Christus.

Daarbij is het dan typisch, dat de verrukking buiten de eigenlijke werkelijkheid van het leven staat. Straks blijkt dat bij Simon zelf, die verrukt is over Jezus en de apostelen, doch hij wordt niet behouden; het gaat buiten hem om. De extase is het op een oogenblik in vervoering komen; boven zichzelf uitgeheven worden; de grenzen van tijd en omstandigheden, van historie en roeping vergeten; zich tot het meest onnatuurlijke begeven: de tooverij. Het is de wilde, ongecontroleerde overgave aan een reeks verbijsteringen.

Zoo is het geloof niet. Filippus predikt aan de Samaritanen Christus, Die beloofd was, en Dien zij soms verwachtten (Joh. 4:25). Zodoende is in het geloof direct de band aan het Woord en aan het verbond en aan de historie en aan de werkelijkheid van ons leven. Het geloof leeft bij het zeggen des Heeren: „Ik ben de God van uw vader...“ De geloofige wordt door God gehouden binnen de grenzen van zijn leven; daar mag hij niets van vergelen in een duizeling zijner zinnen; daar moet hij nuchter in zijn. Het is bittere ernst, zijn zonde en schuld en lijden en zijn sterven straks. Daarin is Christus gekomen.

De tovenaard wil den mensch verbijsteren; boven de werkelijkheid uitheffen; met een onnoozel middelje zijn geest verstaan; aan het denken het zwijgen opleggen; de verdwazing invoeren... en dan zeggen, dat dit de nabijheid Gods is en de beschutting tegen den levensnood.

Maar de evangelist predikt den Samaritanen Christus. Van God gezalfd en naar de mate van hun behoeven tot het verbond der besnijdenis hun beloofd. Christus, Die in de bitterheid van dit leven is neergedaald. God heeft Hij slechts kunnen verzoenen door Zijn gehoorzaam, bewust lijden en sterven.

Zien wij de tegenstelling zóó, dan is hier de vermaning om in ons geloof te tasten naar de werkelijkheid, naar het verbond, naar de lijn der geslachten; en om te staan en te blijven staan waar wij staan, in den hoek der arme zondaren; en om daar nu alléén het Woord te aanvaarden in den Naam van Jezus. Dan is er voor geestdrijverij geen plaats; geen ruimte voor zelfverheffing; en geen gelegenheid om God te naderen buiten de nuchtere werkelijkheid van dit ons geteisterd leven om.

En dit is nu de overwinning van ons geloof in Christus, dat wij niet meer opgetrokken worden en dan weer neergesmet en heen en weer geslingerd als van een toovermacht; maar dat wij zeker zijn; zeker in het verbond, en in onze roeping en in de eindeloze genade, waarmee Christus Zich over ons ontfermen wil.

Christus is in de niet-betooverde wereld gegeeld en gehoond, gekruisigd en gestorven, opdat wij in dit ons leven vrij zouden staan. Niet in verrukking, maar in de eenvoudigheid, de vernielende eenvoudigheid van ons geloof in den Naam van Jezus.

W.

R. S.

KERKELUK LEVEN

De navolging van Christus.

In den laatsten tijd wordt onder ons het thema van de „navolging van Christus“ weer vrij vaak en nadrukkelijk naar voren gebracht. Hier ziet men een uitgever, die een boek over de „navolging van Christus“, geschreven door den bekenden kloosterling Thomas à Kempis, als belooning voor het aanbrennen van abonné's op één zijner uitgaven uitlooft aan calvinisten; loopende daarmee in de lijn van ethischen en aanhangers der Groninger school. Ginds ontvlamt een polemiek tusschen een tweetal personen van calvinistische huize, die beiden bij het gereformeerde onderwijs betrokken zijn, over de vraag, in hoeverre de schrijver van dit boekje, Thomas à Kempis, al of niet gelden mag als voorloper van de Reformatie, de Kerkhervorming. Elders wordt, onder invloed

van allerlei van buitenaf komende leuzen, of als gevolg eener z.g. interkerkelijke of interconfessionele samenwerking, in conferentie of pers, ook van calvinistische structuur, telkens weer de eisch gesteld, dat men Jezus Christus na-volgen moet, en „in Zijn voetspoor wandelen“. En van de navolging van dien eisch wacht men dan heilzame vruchten voor het oorlogs-probleem, of voor dat der sociale gerechtigheid, der perspolemie of -ireniek, der vroomheids-oefening, en wat dies meer zij. En onder al die bedrijven door raken we zoo zoetjes-aan al verder verwijderd van den tijd, waarin het calvinistisch volksdeel — men vergunne ons het situatie-tekenende woord, ondanks Dr Haitjema — zich rustig liet waarschuwen door de stem van Dr A. Kuiper e.a., die een dergelijk imitatie-ideaal, gelijk het b.v. in den roman „In His Steps“ zich presenteert, rondweg afwees.

Dat intusschen over het z.g. probleem van de navolging van Christus niet allen gelijkelijk denken, is niet vreemd. Zoo is het geweest van het begin af aan. Dat ligt trouwens aan de ongelukkige probleemstelling, waarmee Thomas à Kempis (gestorven 1471) al dadelijk zijn bovenvermelde verhandeling heeft opgezet. Een probleemstelling, waarvan de zwakte en de krachteloosheid slechts door een onstelligend gebrek aan nadenken onder de calvinisten onopgemerkt blijven kon.

Of is het geen bewijs van principiële verwardheid, wanneer Thomas à Kempis al dadelijk in de eerste woorden van zijn daareven genoemde geschrift een aanhaling geeft uit Johannes 8:12, die hij echter onmiddellijk verhaspelt, ja, in haar tegendeel verkeert? Joh. 8:12 luidt: „die Mij navolgt, zal in de duisternis niet wandelen“. Het grieksche woord voor „navolgen“ wijst duidelijk op een achter-iemand-aankomen; er is één, die vooraan gaat, en er zijn anderen, die volgen; er is één, die vóóróp gaat, en er zijn anderen, die in zijn gevolg met hem meekomen. Hetzelfde grieksche woord wordt óók gebruikt voor de scharen, die achter Jezus aanloopen (later riep een groot percentage van die heusche naloopers: kruis Hem), of voor blinden, die niet van achter Hem wijken willen. Terecht heeft dan ook Thomas à Kempis, toen hij dit tekstvers in latijnsche vertaling citeerde, het grieksche woord voor „volgen“ of „navolgen“ weergegeven door een latijnsch equivalent: „qui sequitur me“, die mij volgt. Hier is het latijnsche werkwoord „sequi“ op zijn plaats. Wanneer evenwel — een paar regels daarna — Thomas toekomt aan de vraag, wat dat woord „sequi“ beteekent, vervangt hij in zijn parafraze onverfroren het woord „sequi“ door een totaal ander begrip, n.l. door het werkwoord „imitere“. En dat is wel heel erg mis. „Sequi“ beteekent achter-iemand-aankomen, soms ook met-iemand-meegaan. Maar dáárbij behoudt immers ieder zijn eigen werk, zijn eigen taak, zijn eigen gedaante, zijn eigen doel? Doch „imitari“, imiteeren, wil zeggen: iemand nabootsen, op hem gaan lijken, hem nadoen, een copie van hem worden, de gedaante van dien ander aannemen.

Dat nu deze twee werkwoorden, „sequi“ en „imitari“, in beteekenis zeer veel verschillen, en dat het tweede met geen mogelijkheid kan gelden als voor de hand liggende parafraze van het eerste, is zonder eenige inspanning dadelijk ieder duidelijk. Wanneer b.v. een generaal in den strijd „vooróp gaat“, „volgen“ hem de soldaten. Dat is het eerste navolgen: sequi. Wie dat doet is een goed soldaat. Een soldaat evenwel, die den generaal imiteert, is een kwajongen, of een revolutionair. Wanneer hij in zijn eentje of in de cantine een generaalsuniform aantrekt, of een éven krijgshaftig gezicht als de generaal zet, is hij niets meer dan een kwajongen. En als hij deze imitatie van den generaal naar buiten brengt, zijn levensprogram daarvan maakt, en dus in zijn doorlopende levenshouding, in heel zijn levensgedrag, dóén wil wat de generaal doet, och, dan krijgt de man eenvoudig den kogel: een rebel.

Hoe is het nu mogelijk, zou men vragen, dat Thomas à Kempis een boek gaat schrijven over de „navolging van Christus“, en dan dadelijk in de eerste regels zulk een ingrijpende fout maakt? Het was slechts mogelijk, omdat achter dat boekje van Thomas à Kempis die heel lange en smartelijke weg lag van kerkbederf, van wetenschappelijke ontwrichting, en van vroomheidsverzeking, dien de middeleeuwen hebben geplaveid. Thomas' fouten laten zich gereedelijk verklaren. Maar het is minder gemakkelijk te verstaan, waarom in ónze tijd er nog zoovele calvinisten zijn, die met dergelijke lectuur dwepen, of die, nu geheel afgedacht van eenige Thomas-lectuur, het imiteeren van den Jesus exemplaris als kroon der christelijke wijsheid, of als draaggrond der gehoorzaamheid zien.

Zoo iets móét verder leiden op het pad van verwarring.

En ook op dat van willekeur.

Nemen wij van elk van die twee een voorbeeld.

Wat die verwarring betreft, wijzen wij er op, dat men, hetgeen trouwens vanzelf spreekt, nimmer komen kan tot een éénstemmige uitspraak omtrent de concrete manier, waarop wij Christus

inderdaad kunnen imiteeren. Dat ligt eenvoudig aan het standpunt zelf dat men inneemt, zoodra men zich door het waanbegrip van de imitatie-van-Jezus laat bekoren en meenemen. Dit waanbegrip zelf immers is slechts mogelijk, bij wie principiëel op dit bepaalde punt de Heilige Schrift verloochent. Deze toch zegt uitdrukkelijk, dat men Jezus niet imiteeren kan. Dat het ook niet mag. Dat het in den grond een groote zonde is. De Schrift legt altijd den nadruk er op, dat het werk van Christus Jezus geheel eenig is; dat Hij Gods geboden heeft volbracht in die zeer bepaalde en geheel eenige konkrete situatie, waarin Hij geplaatst was, Hij alleen. In die konkrete situatie toch was Hij Middelaar, Borg, Schuldverzoener, Plaatsbekleeder, tweede Adam, Verlosser, Verdienster bij God. Geen van deze praedicaten nu past op eenig ander mensch. Wat menschen doen moeten, is wel het volbrengen van de wet, gelijk Hij zelf dit te allen dage heeft gedaan. Maar dit volbrengen van de wet kan bij ons nimmer imitatie zijn, al was het alleen maar hierom, dat ieder onzer weer een andere situatie ontmoet, in een anderen tijd leeft, een andere opdracht heeft dan de ander, of — dan de Middelaar van God en menschen. Daaruit volgt dus, dat nu eenmaal het denkbeeld zelf der „imitatie-van-Jezus“ een onbijbelsch ontwerp is, men dan ook — in zijn verder voortspinnen van den draad dezer redeneering — de leiding van de Schrift mist, en missen móét, als het erop aankomt, de groote vraag te beantwoorden, wie Jezus eigenlijk is, en wat Hij komt doen, wat nu eigenlijk toch wel het „essentiële“ is, het leiding-gevende, het zeer bepaald konstitueerende in den ambtelijken dienst, dien Jezus van Nazareth volbracht heeft, onder ons wonende. Dit gemis van de leiding der Schrift, dit niet-meer kunnen zien op de lijnen der openbarings-geschiedenis, is de diepste oorzaak, waardoor de één zijn „Jezus-beeld“ weer totaal anders construeert dan de ander. De één verklaart Hem tot irenicus-par-excellence, de ander ziet Hem als den strijder-bij-uitnemendheid. De één zal dus van de ware imitatie spreken, als hij den zachtmoedigsten mensch op aarde ontdekt, de ander als hij den polemicus ontmoet. De één ziet Jezus als revolutionair, de ander als primaal gebondene aan de wet. De één legt op het eenzaam bidden, de ander op het onder de menschen treden van Jezus den meesten nadruk: op den laatsten, den grooten dag van het feest kwam Hij eens de schare opschrikken: Joh. 7. De één volgt Jezus na in zijn niet-getrouwd zijn, de ander sluit zijn oogen juist voor dit niet-getrouwd zijn, en „construeert“ — hij wordt nu ietwat geslepen — de navolging van Jezus op zulk een wijze, dat zijn eigen huwelijksleven met wat er mee samenhangt toch de plaats behoudt, die hij, (maar hij weet zelf niet meer precies, waarom) zoo gaarne er aan toegekend ziet.

De gekozen voorbeelden bewijzen zelf reeds, hoe machteloos elke poging is tot een konkrete imitatie-van-Jezus.

En tevens wijzen zij den goeden opmerker de grondfout zelf in heel dat imiteeren-willen aan. Neem b.v. den zooveen genoemden ongehuwden staat van Jezus. Wie Christus ziet als tweeden Adam, als verlosser, als den mensch, die ambtelijk zonder zonde is, die zal weten, dat Hij om een zeer bepaalde reden ongehuwd gebleven is. Is nu de „imitatie“ het door God gestelde ideaal, dan zal de drager van dit ideaal den ongehuwden staat móeten verheerlijken, en zoeken. Erkent hij daarentegen Christus als zijn borg, wordt met één slag alles anders. Want dan GEEFT Christus onder meer door Zijn offerande, ook ten aanzien van het huwelijksleven, óns het gezonde, frische huwelijksleven terug als genade-geschenk. De „imitator“-van-Jezus zal dus monniken en nonnen voorbeeldig moeten vinden, voorbeeld. Doch de gezonde na-volger van Christus roept nu om vrouw — en vooral om kinderen.

En zóó is het nu ook op de terreinen, waarop de andere door ons gekozen voorbeelden van daareven liggen. De „imitator“ zal b.v. den tekst: „komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven“, en eveneens de daarop volgende uitspraak: „leert van Mij, dat Ik nederig en zachtmoedig ben“, opvatten als een oproep om toch vooral van de moeiten des levens uit te rusten in de zachte armen van Jezus, aan de borst van Hem. „Komt tot Mij“ — om dan stil te staan. En die „zachtmoedigheid“ en „nederigheid“ van Jezus zal hij dan zien als het „essentiële“ van Jezus, zijn groote voorbeeld, en dus ook van zijn eigen imitatie: het zachte, ingetogen christentype wordt dan geboren: ge kent het van de conferentie, de radio. Maar de ander, die tegen deze foutieve redeneering gewapend is, en dus de na-volging van Christus-in-diens-ambtsdienst zich tot eisch stelt, zal deze uitspraken laten staan in hun eigenlijke beteekenis, en daarom deze parafraze er van geven: „komt tot Mij, als publiek leermeester en voorganger, en niet tot de rabijnen en de schriftgeleerden: komt tot Mij als nieuwtestamenteel leermeester en voorganger, gij allen, die onder het ondragelijke juk van menscheninzettingen en van joodsch-nomistische werkhellig-

1) „Dat“, Statenvertaling. „Omdat“ — zie onder — is beter.

heid zóó verneervalt schiedbondsruft di als Mozes' a niet bij die neerziende, ladende valsstelling met IK voeg niet Gods, Ik dwij menschenlijke streeks terug gehoorzaamli zittén, maar te gaan."

Wij zien n het gezegde dat het im door den ee dan door d

Behalve di keur als n juiste imitat weer vergeledeleiden ons verkondigen, zoo was als naturen hac menschenlijk. ook Gods. W teit verborg verborg de de letter, he den bijbel. loopende wa Onder de raakten som trachtte me stuk theorie te geven, m onderwerp z ging van grondfout v als in de h navolging z

Hoe gemal verlaten we vloede nog lectische th kwam aande getreden me stelling, da ken van Go gestalte a warrende d „gestalte“ maar wel v reimen weer die het geha persoon van in totaal an van Schrift

Wij hebbe dat daaraar opstellen v damenteete d.w.z. het o op het and doet, wann christologie zal menige dan zal het springen, C doet in e Jezus.

Daarom om met al maal was, nederling v wij Jezus n doen ten a tus. Wie d

Jezus ir kennen. Tegenove Schrift de „Archeeg“, einder des maar Chr nadoet, kies er een paa lijken, en e hij vergeet nimmer ka die haar v krete situat is geheel i nooit iets, een werk, niet te dup bestaat een niet nadoe doeling van bezig, het te beschad aan Hem wel gaf H- lijk in een

ligt eenvoud-
inneemt, zoo-
n de imitatie-
n. Dit waan-
lijk, bij wie
it de Heilige
uitdrukkelijk.
Dat het ook
grote zonde
ar op, dat het
ig is; dat Hij
zeer bepaalde
aarin Hij ge-
krete situatie
uldverzoener,
asser, Verdie-
alen nu past
en doen moet,
gelijk Hij
Maar dit vol-
amer imitatie
al ieder onzer
een anderen
dan de ander,
n menschen,
iet denkbeld
n bijbelsch
verder voort-
teering — de
en móét, als
te beantwoor-
ij komt doen,
nliëele" is,
konstitutieve
as van Naza-
ende. Dit ge-
iet-meer kun-
geschiedenis,
n zijn „Jezus-
lan de ander,
ar-excellence,
ij-uitnemend-
latie spreken,
ij-aarde ont-
o ontmoet. De
inder als pri-
a legt op het
ader de men-
n nadruk: op
st feest kwam
h. 7. De één
zijn, de ander
getrouwd zijn,
at geslepen —
wijze, dat zijn
e samenhangt
aar hij weet
gaarne er aan

zelf reeds, hoe
krete imitatie-

opmerker de
n-willen aan.
ongehuwden
als tweeden
die ambte-
t, dat Hij om
l gebleven is.
estelde ideaal,
ongehuwden
en. Erkent hij
g, wordt met
EFT Christus
k ten aanzien
onde, frissche
geschenk. De
en en nonden
eld. Doch de
oept nu om

en, waarop de
len van daan-
n tekst: „komt
st zijn, en ik
arop volgende
k nederig en
n oproep om
levens uit te
lezen, aan de
om dan stil
en „nederig-
ls het „essen-
beeld, en dus
chte, ingelogen
kent het van
nder, die te-
end is, en dus
ns-ambtsdienst
en laten staan
om deze para-
ij, als publiek
ol de rabijnen
ij als nieu-
nger, gij allen,
an menschen-
he werkeilig-

zie onder — is

heid zóó vermoed geworden zijn, dat gij er bij neervalt schier; en ik zal u geven de eenige verbondsrust die het verbondsvolk is toegeleid. Ik, als Mozes' antipode. Neemt onderwijs bij mij, en niet bij die hoogmoedige, op het gewone volk neerziende, Gods verbondsvolk met lasten overladende valsche leeraars; want ik ben, in tegenstelling met hen, nederig en zachtmoedig, d.w.z. ik voeg niets eigenmachtigs toe aan de geboden Gods, ik dwing u niet tiranniek onder Mijn eigen menselijke inzettingen, maar breng u rechtstreeks terug tot den eenvoud van de wet en de gehoorzaamheid. Komt tot Mij, niet om stil te zitten, maar om in Mijn leerschool aan den slag te gaan."

Wij zien nu maar af van verdere voorbeelden; het gezegde lijkt ons genoeg, om aan te toonen, dat het imitatie-ideaal noodwendigerwijze door den een volmaakt anders wordt voorgesteld dan door den ander.

...

Behalve dit noemden wij ook nog den willekeur als noodzakelijk gevolg van dergelijke onjuiste imitatie-theorieën. Misschien zijn wij het weer vergeten, dat nog maar betrekkelijk kort geleden ons gereformeerde volk zich heeft hooren verkondigen, dat het met den bijbel eigenlijk net zoo was als met Christus Jezus. Gelijk Jezus twee naturen had, zoo ook de Schrift, goddelijk en menscheijk. Gelijk Hij vernederd is geweest, zoo ook Gods Woord. Gelijk Hij zijn goddelijke majesteit verborg achter de schamele menscheit, zoo verborg de majesteit van Gods Woord zich achter de letter, het menscheijke, al te menscheijke, van den bijbel. En zoo gleed dan de gemakkelijk loopende wagen van het betoog al maar verder. Onder de betoovering van zijn vluggen gang raakten sommigen een tijdlang gevangen; en al trachtte men door dergelijke redeneeringen een stuk theorie over Schrift en Schrift-inspiratie te geven, m.a.w. al bedoelde men een heel ander onderwerp aan te snijden, dan dat van de navolging van Christus in strikten zin, toch is de grondfout van deze redeneering dezelfde geweest, als in de hierboven gewraakte theorieën van die navolging zelf.

Hoe gemakkelijk daarbij het gereformeerde spoor verlaten werd, blijkt wel van achteren ten overvloede nog uit de omstandigheid, dat ook de dialectische theologie met parallelle redeneeringen kwam aandragen. Ook daar is men voor het front getreden met de op zichzelf bevreemdende voorstelling, dat het openbarende handelen of werken van God in de dogmatiek een schepselmatige gestalte aanneemt. Over het toch wel zeer verwarrende denkbeeld, dat een „handeling" een „gestalte" aanneemt, stappen wij nu maar heen; maar wel wijzen wij er op, dat óók zulke theoremen weer uitgaan van een gevaarlijke denk-gril, die het geheel eenige werk, en den geheel eenigen persoon van Jezus Christus tracht over te dragen in totaal andere gebieden, in casu op het terrein van Schrift-beschouwing en Schrift-waardeering.

Wij hebben even dit laatste geval genoemd, omdat daaraan makkelijker duidelijk wordt, hoe het opstellen van al zulke parallellen lijdt aan de fundamentele fout van de „metabasis eis allo genos", d.w.z. het overspringen van het ééne denkgebied op het andere. Dat zulke „metabasis" zich voordoe, wanneer men de twee-naturen-leer van de christologie overdraagt op het Schrift-probleem, zal menigeen zonder moeite duidelijk zijn. Maar dan zal het bij eenig doordenken óók in het oog springen, dat eenzelfde „metabasis" zich voordoe in elke theorie van een imitatie-van-Jezus.

Daarom is ons laatste woord een opwekking, om met alle imitatie-ideaal te breken. Wat eenmaal was, is niet meer. Daarom behoort de vernedering van Christus tot het verleden. Moesten wij Jezus navolgen, dan zouden wij het ook moeten doen ten aanzien van den verhoogden Christus. Wie denkt er aan?

Jezus imiteeren, dat is altijd Hem mis-kennen.

Tegenover het valsche imitatie-ideaal stelt de Schrift de concrete gestalte van Jezus als onzen „Archeeg", d.w.z. den oversten leidsman en vol-einder des geloofs. Men moet niet Jezus nadoen, maar Christus als leidsman volgen. Wie Jezus nadoet, kijst uit de veelheid van zijn handelingen er een paar uit, die hem, den nabootser, zoo wel lijken, en die hij dan probeert na te doen. Maar hij vergeet daarbij, dat een werk, een handeling, nimmer kan worden losgemaakt van den persoon, die haar verricht. De levende persoon, in zijn concrete situatie, en met zijn bepaalde bedoeling, die is geheel in het werk, dat hij doet. Een werk is nooit iets, dat „op zichzelf staat". En daarom is een werk, een handeling, ook in der eeuwigheid niet te dupliceren. Een dubbelure van eenig werk bestaat eenvoudig niet. Niet alleen mag men Jezus niet nadoen, maar men kan het ook niet. De bedoeling van de imitatie van Jezus is zelf reeds bezig, het beeld, dat de Schrift ons van Hem geeft, te beschadigen, te bederven, te vernielen. Wat ons aan Hem verbindt, is de geopenbaarde wet. Die wel gaf Hem Zijn taak, en ons de onze. En gelijk in een oprukkend leger, of in de universitas

van een school, de generaal tegenover den recruit, de leermeester tegenover den leerling, steeds een eigen taak heeft, en gelijk dáár een wederzijdsche, of ook een eenzijdige imitatie meteen de ondergang van het leger of de groote risée van de school wordt, zoo is een heusche imitatie van Jezus de ondergang van de kerk, en de sluiting van de school der waarachtige godgeleerdheid.

Beter dan het verdedigen van Thomas à Kempis, is de volhardende afwering daarvan. Van copieën is God niet gediend. Zij zijn er ook nergens in de wereld. Maar de póging, om ze in het leven te roepen, die is toch een rechtstreeks plaatsen van andere goden voor Gods aangezicht.

„Ik ben het licht der wereld", leest Johannes 8:12.

De groote zon. De wereldzon.

Die achter Mij aankomt, die zal zijn particuliere hutje uitgaan, de luiken opendoen, en het groote — en daarin verbindende — licht na-loopen.

Dát is de navolging van Christus.

Een andere, ietwat zwoele, lucht ademt men in daar, waar men u 'smorgens opwekt met de fluweelige spreuk, dat „Jezus" wil, dat wij als kaarsjes zijn, — kaarsjes, ieder in zijn eigen nacht-hutje.

Is 'teen wonder, dat Willem Kloos als type, en het type van een niet-meer-strijdend calvinist, en dat van den conferentiebezoeker van-de-intimiteit, plus een broeder-van-ds-Kersten elkaar in dat kaarslicht ontmoeten in 't hutje? Zoo zat ook Thomas in zijn cel: Jezus wil, dat wij als kaarsjes zijn, dacht de man.

Maar later ging Calvijn het licht der wereld achterna-loopen. Hij kreeg natuurlijk een leger achter zich. En een school.

Dat kwam vanwege dat groote Wereld-licht, dien Opgang uit de hoogte, die als een bliksem zegt te trekken van oost naar west tot aan de einden der aarde.

K. S.

Een indruk van Ds A. C. Heij.

Ds A. C. Heij is gaan behoreen tot de medewerkers van een orgaan, over welks geboortegeschiedenis wij reeds een en ander hebben opgemerkt, en gaat zich nu in Zeeuwse Kerkbode bemoeien met ons blad. Hij geeft zijn „indruk", zeggende: „ik zie dit zoo in". De vraag echter is of zijn inzicht juist is. En als nu Ds Heij opmerkt, dat zijn indruk is „dat men door op al te veel i's een punt te gaan zetten een reeds bestaande concentratie verbroken heeft", dan stellen wij, uitgaande van de onderstelling, dat hij „De Reformatie" op het oog heeft, daartegenover een stellig neen. Wij noemen dit een praatje, meer niet. En wij verzoeken Ds Heij zijn insinuatie te bewijzen of terug te nemen.

Overigens verblijdt het ons, dat Ds Heij in de pers er niets voor voelt „fascistisch alles maar gelijk te schakelen, zoodat er ten slotte maar één stem wordt gehoord". Het schijnt, dat Ds Heij gevreesd heeft, dat andere bestaande bladen zouden gaan zwijgen. Of bedoelt hij soms een bepaalde wijze van redactie-voeren te propageeren, en te protesteeren tegen een niet-meerhoofdige? In dat geval schijnt Ds Heij nogal bezwaar te hebben tegen het bestaan van „De Heraut". En van Zeeuwse Kerkbode, eenig redacteur (tegenwoordig!) Ds A. C. Heij...

Overigens troosten wij ons, dat de medewerkers van Zeeuwse Kerkbode zich niet fascistisch geregeerd behoeven te achten door den éénen redacteur van dit blad, zijnde Ds A. C. Heij; als we het goed begrijpen, heeft Ds Heij er zelf bezwaar tegen, dat hij (sedert eenige jaren) alleen staat als redacteur van Zeeuwse Kerkbode, en noodigt hij zijn medewerkers langs dezen omweg uit, zich toch tot redacteurs te laten maken. Ondanks de gebruikmaking van dien omweg zou ik hun raden, den voorslag aan te nemen. Als 't niet zóó bedoeld is, ja, dan begrijpen we van Ds Heij's opmerkingen al heel weinig, tenzij we psychologisch hem moeten „verstaan". Maar dat achten we persbederf. In elk geval troost het ons, dat ons orgaan op het zijne zooveel lijkt, en dat met onze medewerkers de verhouding tot nu toe steeds uitstekend is geweest; van eenige dictatuur is in het Reformatie-huis geen sprake, onder ons gezegd.

K. S.

Verdooving van stervenden.

Om der zonde wil ging éénmaal de vloek Gods uit over de wereld. Zoo is die wereld, óók de menschenwereld, vol van lijden.

Gode zij dank is die vloek in deze bedeeling aan deze zijde van het graf nooit absoluut. Dwars door den vloek heen manifesteert zich, aan alle zijden, Gods genade.

Aan de ééne zijde is daar de pijn, de benauwdheid, die het leven bijna ondraaglijk maakt; maar tegelijk geeft God allerlei middelen, die de pijn kunnen verzachten, voor langer of korter tijd zelfs geheel kunnen wegnemen en de benauwdheid kun-

nen doen bedaren. In het algemeen kan er tegen het gebruik van dergelijke pijnstillende middelen niet het minste bezwaar worden gemaakt.

Integendeel; het lijkt mij roeping, om wat God in dezen in Zijne wondere goedheid geeft, voor onszelf en voor de onzen dankbaar te aanvaarden. Indien men zich ook in de toepassing van deze gaven Gods maar onderwerpt aan de wet Gods en zich niet door eigen gevoel of inzicht den weg laat wijzen.

En zoo kom ik tot de vraag, die mij door een collega werd gedaan.

In zijn practijk was hij meermalen in aanraking gekomen met gevallen, waarover hij zich in zijn consciëntie had bezwaard gevoeld en waarbij het hem toch moeilijk was gevallen zijn meening te zeggen. De moeilijkheid, waarvoor hij zich zag geplaatst laat zich formuleeren in deze vraag:

„Is het geoorloofd, dat een dokter aan een zieke, die zware pijnen lijdt, en van wien het schijnt vast te staan, dat hij toch spoedig sterven zal, een zoo groote dosis verdoovende middelen toedient, dat daardoor niet alléén de pijn tijdelijk wordt weggenomen, maar ook de dood wordt verhaast en aldus aan het lijden een einde gemaakt?"

Op deze vraag antwoord ik met een hartgrondig: „neen!"

Geen mensch heeft ooit het recht, om welke reden ook, een einde te maken aan eigen, — of eens anderen leven.

De beschikking daarover heeft God Zichzelf alléén voorbehouden en wie daartegen ingaat, zondigt tegen het zesde gebod: „Gij zult niet dood-slaan".

Dat dit waar is, gevoelt ge gemakkelijk, wanneer ge u even indenkt tot welke consequenties men moet komen, wanneer men zich éénmaal op dezen weg heeft begeven.

Als een dokter door een verdoovend middel zou mogen verhaasten het sterven van een patiënt, omdat deze naar menscheijk inzicht gerekend, toch spoedig zou sterven, maar dan eerst nog enkele uren of dagen onzegbare pijnen zou hebben te lijden, — waarom zou hij dan niet een einde mogen maken aan het leven van een mensch, die lichameijk gezond en sterk is, maar die gekweld wordt door een ondragelijk zenuwlijden, dat hem jaren aanéén zijn leven in een inrichting zal doen doorbrengen, een last voor zichzelf en anderen?

Waarschijnlijk ieder gevoelt, dat wij in dit laatste geval met „doodslag" te doen hebben; maar is dat in principe wel iets anders dan wat de dokter doet die een patiënt, door een gemakkelijk sterven, uit zijn lichaamslijden helpt?

„Ja", zou iemand kunnen zeggen, „dat maakt toch verschil, want die pijnlijgende zieke zou toch maar een paar uur of een paar dagen kunnen leven, terwijl het in dat andere geval gaat, misschien, over jaren".

Ik antwoord: in de eerste plaats is dat niet altijd uit te maken, of de patiënt inderdaad zóó spoedig sterven zou.

Mij is een geval verteld van een zieke, die van den dokter een groote dosis van een verdoovings-middel kreeg. De dokter zelf vertelde later, dat het er hem inderdaad om te doen was geweest, den patiënt te laten sterven, en zoo een einde aan zijn lijden te maken.

Maar — na een paar dagen kwam de zieke weer bij uit de verdooving en leefde nog vijftien maanden.

Was die dokter, als hij in zijn bedoelen was geslaagd, dan niet duidelijk schuldig geweest aan doodslag?

Maar al zou de medicus met zekerheid kunnen zeggen, hoe lang de betrokken lijder nog zou kunnen leven, daar zou ten principiële de zaak niet door veranderen. Wij die niet een el tot onze levenslengte kunnen toedoen, mogen daar ook niet een el afdoen.

Alléén God heeft te bepalen, wanneer wij uit dit leven zullen treden en staan in het oordeel.

Een dokter mag dus nooit met het toedienen van zijn verzachtend medicijn bedoelen den dood te verhaasten en — de lijder of zijn familie mogen dat ook nooit van den dokter begeeren.

Heel goed gevoel ik, voor welke moeilijkheden een mensch hier in de practijk kan komen te staan.

Geen wreedheid, geen zucht om een leven te vernielen, maar juist het mededoogen met een lijder kan een dokter, kan een zoon of dochter, zelfs een vader en moeder aan het morphinesputje doen denken als aan een redder uit den nood.

En dwaasheid zou het zijn om in zulke gevallen hard en scherp te veroordeelen een daad, die voor het besef van den dader uit liefde en mededoogen geboren is.

Maar dit neemt niet weg, dat wij strak moeten blijven vasthouden aan den eisch van gehoorzaamheid aan Gods gebod.

God alléén heeft over ons leven te beschikken; bovendien weet Hij ook alléén wat werkelijk goed voor ons is.

Wij kunnen wel meenen, dat wij en den zieke en zijn familie een weldaad doen, door den dood te verhaasten, maar dan vergissen wij ons.

Als God dat leven nog korter of langer zou doen duren, in felle pijn en benauwdheid, dan wil Hij